

Menneen kaikuja, viritys tulevaan

Trion kaikkiaan 21. numero julkaistaan keskellä muutosten aikaa: lehdellä on uusi päätoimittaja, ja samalla numero on viimeinen laatuaan, yhden aikakauden päätös. Nimittäin tähän asti klassisen musiikin aihepiireihin keskittynyt lehti laajentaa alansa kattamaan musiikintutkimuksen koko kirjon. Seuraaviin numeroihin toivotaan siis tervetulleiksi kaikkia musiikin lajeja koskevat artikkelit ja muut kirjoitukset. Tutkimusalojen, lähestymistapojen ja menetelmien diversiteetti on sekin edelleen toivottua, ja lehden moniääninen kudos jatkaa tältäkin osin rikastumistaan.

Institutionaaliselta kannalta katsottuna kysymys on siitä, että *Trion* omistajuus laajenee lehteä tähän asti kustantaneelta Taideyliopiston Sibelius-Akatemian DocMus-tohtorikoululta koko Sibelius-Akatemian tutkimusyhteisöön. *Trio* ottaa näin piiriinsä myös tohtorikoulu MuTrin alat: jazz, kansanmusiikki, musiikkiteknologia, musiikkikasvatus, kulttuurinen musiikintutkimus ja taidehallinto. Käytännössä lehti siirtyy Sibelius-Akatemian tutkimuksen varadekaanin hallintaan. Laajennus seurailee akatemiassa tapahtunutta organisaatiomuutosta, jossa luovuttiin kahtiajaosta kahteen eri osastoon. Institutionaalinen kehys ei kuitenkaan *Trioa* rajoita – kolmi-kielinen lehti on avoin aivan kaikille kirjoittajille Suomessa ja muualla, jotka tutkivat musiikkiin liittyviä aiheita.

Lehden historia juontaa juurensa vuoteen 2012, jolloin Sibelius-Akatemian klassisen musiikin solistisen osaston, kirkkomusiikin sekä sävellyksen ja musiikinteorian julkaisut yhdistyivät *Trio*-nimen alle. *Trion* päätoimittajina ovat olleet Markus Kuikka (ensimmäinen numero), Veijo Murtomäki (2012–2015), Lauri Suurpää (2016–2019) ja Ulla Pohjannoro (2020–2023). Numerosta 2/2012 lähtien *Triossa* on noudatettu anonyymien vertaisarvioinnin käytäntöä. Vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi lehdessä on julkaistu katsauksia, raportteja, kirja-arvioita sekä tohtorintutkintojen luentoja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kirjoitukset ovat olleet sekä aiheiltaan että metodeiltaan ja lähestymistavoiltaan monenkirjavia – kuten Ulla Pohjannoro numeron 2/2020 pääkirjoituksensa katsauksessa lehden historiaan totesi, ”juuri mikään ei ole musiikintutkimukselle vierasta”. Muusikoiden ja musiikintutkijoiden lisäksi *Trio* on houkuttanut kirjoittajia ainakin filosofian, kulttuurintutkimuksen, kasvatustieteen ja näyttämötaiteen alalta.

Kun katsotaan kolmen viimeisimmän vuoden numeroita, *Trion* tutkimusartikkeleissa on jatkunut kutakuinkin Ulla Pohjannoron vuonna 2020 toteama aiheiden ja menetelmien jakauma, jossa enemmistön muodostavat taiteilija-tutkijoiden kokemuksesta ja käytännöistä ammentavat ja niitä tarkastelevat artikkelit, eli muusikolähtöinen tai taiteellinen tutkimus, joskin myös esimerkiksi musiikin historia ja musiikkifilologinen analyysi ovat selvästi edustettuina. Muusikolähtöisen musiikintutkimuksen alalla *Trio* onkin ollut Suomessa edelläkävijä. Se on edelleen säi-

lynnyt lehden omimpana alueena, vaikka muusikko-tutkijoiden tekstit ovat rajanvetojen liudentuessa vähitellen löytäneet tiensä myös muihin musiikintutkimuksen julkaisuihin ja on perustettu omia julkaisukanavia taiteelliselle tutkimukselle.

* * *

Onkin kuvaavaa, että myös tämän *Trion* numeron vertaisarvioidut artikkelit nautuvat kumpikin tavallaan käytännön kokemuksiin musiikin tekemisestä. Maija Turunen kuuntelee artikkelissaan ”Monitaiteisen yhteistyön mustat ruusut: Maikki Järnefeltin medioitu ääni” sopraano Maikki Järnefeltin levytyksiä vuosilta 1904 ja 1906. Tarkastelun kohteena on äänittäjän, äänityslaitteen ja esittäjän vuorovaikutus soivan lopputuloksen synnyssä. Kirjoittaja on itse sekä klassisen koulutuksen saanut laulaja että äänittämiseen erikoistunut musiikkiteknologi; hän lähestyy aiheitaan ammatillisen kokemuksensa lävitse ja myös omin käytännön kokeiluin. Äänitteiden kuulokuvaa, äänitysteknologiaan ja sen historiaan liittyvää tietoa sekä erilaisista Järnefeltiin liittyvistä kirjallisista aineistoista koostuvia palasia toisiinsa liittämällä hän pyrkii jäljittämään, millainen Järnefeltin ääni todella mahtoi olla. Millä kaikilla tavoilla äänityslaitteet, äänitystilanne ja siihen liittyvät äänittäjän ja taiteilijan valinnat ovat vaikuttaneet lopputulokseen?

Turusen tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että äänitystilanne ei ehkä vaikuttanutkaan kovin paljon Järnefeltin laulutapaan siten kuin monissa historiallisissa äänityksiä kuvaavissa teksteissä mainitaan. Sen sijaan äänitteeltä kuultava ääni on varsin erilainen verrattuna samassa tilassa kuultuun. Artikkelit on kiinnostava panos musiikin esittämisen historian tutkimukseen; se onnistuu tuomaan esiin vuorovaikutusta, jonka tuloksena äänitteet syntyvät, ja luomaan elävän kuvan yhden maamme mielenkiintoisen laulajan taiteesta soivan aineiston pohjalta.

Jos Turusen artikkelissa muusikon ja äänittäjän taito ja käytännön kokemus toimivat tutkimisen tukena ja työkaluina, säveltäjä Minna Leinosen artikkelissa ”Thanaasta metsästä äkäiseen mehiläisparveen: nykysoittotekniikoita sisältävän uuden pedagogisen musiikin säveltäminen” taiteellinen toiminta ei ole ainoastaan tutkimuksen tekemisen tapa vaan myös sen kohde. Leinonen pohtii artikkelissaan, kuinka nykysoittotekniikoilla ja niiden notaatiolla voi kommunikoida vasta-alkajien kanssa, joilla yleensä ei ole kokemusta nykysoittotekniikoiden ilmaisusta ja nuotinnuksesta. Taiteellisen toimintatutkimuksen menetelmiä hyödyntävä artikkeli käsittelee Leinosen saksofoniteosta *Piilo* (2023 [2021]) ja sen säveltämisen prosessia. Leinonen sävelsi *Piilon* kolme vaikeustasoltaan erilaista versiota muusikko-pedagogi Kalle Oittisen toiveesta saada uusia teoksia saksofonisteille: sekä ammattimuusikoille että eri vaiheissa opintojaan oleville harrastajille. Toimintatutkimuksen prosessiin liittyi työpajoja soitonopiskelijoiden ja -opettajien kanssa, joissa sävellystä, sen nuotinnusta sekä nykysoittotekniikoiden pedagogiikkaa oli mahdollista kehittää edelleen. Prosessissa syntyivät myös *Piilo-kortit*, jotka auttavat saksofonisteja tutustumaan sävellyksessä esiintyviin soittotekniikoihin sekä laajemmin nykymusiikin ilmaisuun.

Leinonen päästää lukijan kurkistamaan käytännön toimintaan työpajoissa, joissa keskeneräinen ja valmis musiikillinen materiaali sekä sen nuotinnus toimivat keuilujen, dialogin ja reflektion välineinä. Tutkimuksen läpäisevä pedagoginen eetos on dialogisuuteen pohjautuva vuorovaikutus, jossa säveltäjä, muusikko-pedagogi ja soittoharrastajat olivat aktiivisia ja sosiaalisia toimijoita. Leinosen artikkeli onnistuu lisäämään ymmärrystä pedagogisen musiikin säveltämisestä ja esittämään seikkaperäisesti, miten nykymusiikkia voi tehdä lähestyttäväksi tuomalla se osaksi instrumenttiopintoja jo varhain.

Myös Tuomas Kivistön ja Kathleen Weidenfellerin Sibelius-Akatemian taiteellisten tohtorintutkimusten lektioiden kertovat heidän taiteellis-tutkimuksellisista prosesseistaan. Kivistö paneutui tutkinnossaan Rahmaninovin pianomusiikin teknisten ja tulkinnallisten haasteiden ratkaisemiseen sekä soiton hallinnan kysymyksiin. Weidenfeller puolestaan syventyi työskentelemään soittamisen pariin palaavien aikuisten huiluorkesterin kanssa; hän kehitti tutkinnossaan improvisointiharjoituksia mahdollistaakseen orkesterin hitsautumisen toimivaksi yhteiseksi.

Tämänkertaisessa numerossa julkaistaan myös kirja-arvio. Matti Huttunen arvioi Timo Kaitaron kirjan *Language, Culture and Cognition from Descartes to Lewes* (2022), joka on kunnianhimoinen, perinpohjainen esitys kieli- ja mielenfilosofian historiasta. Huttusen mukaan Kaitaro onnistuu sekä näyttämään tunnettujen filosofien ajatuksia uudessa valossa että tuomaan valokeilaan unohdettuja ajattelijoita. Mikä lienee *Trion* lukijoiden kannalta erityisen antoisaa, Huttunen erittelee arviossaan kirjan tarjoamia tuoreita näkökulmia musiikin ja taidefilosofian historiaan.

* * *

Minne käy *Trio* tästä edespäin, millaisia maastoja tutkimaan ja kartoittamaan? Muodostuuko niistä jonkinlainen kokonaisala, jonka rajat on mahdollista piirtää, vai levittäytyykö sisältö rihmastoksi, josta hahmottuvat kaltaisuudet ja kytkökset ovat hetkittäisiä ja sattumanvaraisia. Lehden historia näyttäytyy fuusioiden ja laajenemisen tarinana: pienten osastojen julkaisujen yhdistyminen yhdeksi *Trioksi* ja nyt sen laajeneminen edelleen sulauttamaan sisäänsä yhä uusia aloja. Toivottavasti laajeneminen mahdollistaa sellaisen moniäänisyyden, joka ei keskity massaan ja volyymiin vaan yhä hienojakoisempaan kudokseen, jonka säikeistä sinkoilee välillä myös soraääniä. Alojen monipuolistuminen tuo mukanaan useampia erilaisia tutkimisen ja kirjoittamisen käytäntöjä; niitä tultaneen sovittamaan yhteen myös lehden toimituksessa, jonka kokoonpanoon on lähitulevaisuudessa tulossa lisää muutoksia. Itse odotan kiinnostuneena, mitä tapahtuu rajoilla, väleissä, erilaisten ainesten kohtaamisen kitkassa. Aika näyttää, millaiseksi *Trio* muotoutuu ja ketkä uudet kirjoittajat löytävät sen omaksi julkaisukanavakseen. Se lienee kuitenkin varma, että elävä suhde musiikin esittämiseen, säveltämiseen, harjoittamiseen ja opettamiseen käytäntöihin säilyy jatkossakin *Trion* voimana.

Tässä kohtaa, samalla kun esittäydyn *Trion* uutena päätoimittajana, haluan kiit-

tää väistynyttä päätoimittajaa Ulla Pohjannoroa, joka on työskennellyt lehdessä pitkään, ensin toimittajana vuodesta 2015, sitten vastaavana toimittajana 2019–2020 ja lopulta päätoimittajana 2020–2023. Ullan johdolla *Triossa* toteutettiin viime vuosina merkittäviä uudistuksia. Lehti siirrettiin Tieteellisten seurain valtuuskunnan ylläpitämälle Journal.fi-julkaisualustalle; olemme myös ottaneet käyttöön DOI-tunnukset ja liittyneet DOAJ-tietokantaan (Directory of Open Access Journals), mikä parantaa lehden ja sen sisältöjen kansainvälistä löydettävyyttä. Myös plagiointitunnistus on otettu käyttöön. Eettisiä käytäntöjä on pohdittu ja selkeytetty, ja tämä työ jatkuu edelleen. Kiitokset kuuluvat myös toiselle väistyvälle toimituskunnan jäsenelle, Markus Kuikalle, joka on ollut mukana *Trion* tekemisessä aina sen alusta asti: päätoimittajana, toimitussihteerinä ja toimittajana. Lämmin kiitos molemmille antoisasta yhteistyöstä ja panoksestanne lehden eteen!

Helsingissä 13.12.2023

Laura Wahlfors